ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

BÙI KHẮC KHẢI

QUẢN LÝ DẠY HỌC MÔN VẬT LÝ THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC Ở TRƯỜNG THCS HUYỆN NINH GIANG - TỈNH HẢI DƯƠNG

***Ngành*: Quản lý giáo dục**
***Mã số*: 8.14 01 14**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Cán bộ hướng dẫn khoa học: GS.TS. NGUYỄN QUANG UẨN

THÁI NGUYÊN - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả khảo sát, kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất cứ công trình nào khác.

Luận văn này cho đến nay chưa từng được bảo vệ tại bất kỳ hội đồng bảo vệ luận văn nào trên toàn quốc và cho đến nay chưa hề được công bố trên bất kỳ phương tiện thông tin nào.

Tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm về những gì mà tôi cam đoan ở trên.

Thái Nguyên, ngày 12 tháng 7 năm 2018

Tác giả

Bùi Khắc Khải

LỜI CẢM ƠN

Sau một thời gian nghiên cứu đề tài: "*Quản lý dạy học môn Vật lý theo hướng phát triển năng lực ở trường trung học cơ sở huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương*", đến nay luận văn đã hoàn thành và em được phép bảo vệ luận văn.

Với tình cảm chân thành, em xin cảm ơn các thầy giáo, các cô giáo khoa Tâm lý - Giáo dục trường Đại học Sư phạm, thuộc Đại học Thái Nguyên đã giúp đỡ tận tình cho em trong quá trình học tập. Em xin chân thành cảm ơn lãnh đạo trường Đại học Sư phạm, các bộ phận quản lý, đặc biệt là khoa sau đại học, đã chỉ dẫn, quản lý chặt chẽ về thủ tục, thời gian và tạo những điều kiện cần thiết cho việc hoàn thành luận văn thạc sĩ.

Em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới **GS.TS. Nguyễn Quang Uẩn** người đã giúp đỡ, hướng dẫn em trong suốt thời gian em làm luận văn này.

Mặc dù bản thân em đã có nhiều cố gắng trong quá trình nghiên cứu song chắc chắn trong luận văn sẽ không tránh khỏi những thiếu sót. Kính mong được sự chỉ dẫn của quý thầy cô và các bạn đồng nghiệp.

Thái Nguyên, ngày 12 tháng 7 năm 2018

Tác giả

Bùi Khắc Khải

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN i
LỜI CẢM ƠN ii
MỤC LỤC iii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT iv
DANH MỤC BẢNG, BIỂU ĐỒ, SƠ ĐỒ v
MỞ ĐẦU 1
1. Tính cấp thiết của đề tài 1
2. Mục đích nghiên cứu 2
3. Khách thể và đối tượng nghiên cứu 2
4. Giả thuyết khoa học 2
5. Nhiệm vụ nghiên cứu 3
6. Giới hạn phạm vi nghiên cứu 3
7. Phương pháp nghiên cứu 3
8. Cấu trúc luận văn 10
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ QUẢN LÝ DẠY HỌC MÔN VẬT LÝ THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ 11
1.1. Tổng quan nghiên cứu vấn đề 11
1.1.1.Các nghiên cứu ở nước ngoài 11
1.1.2. Các nghiên cứu ở trong nước 14
1.2. Lý luận về dạy học theo hướng phát triển năng lực 18
1.2.1. Dạy học theo hướng phát triển năng lực ở trường trung học cơ sở 18
1.2.2. Dạy học môn vật lý ở trường trung học cơ sở theo hướng phát triển năng lực 21
1.3. Quản lý hoạt động dạy học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực ở trường trung học cơ sở 28
1.3.1. Khái niệm quản lý dạy học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực ở trường trung học cơ sở 28
1.3.2. Quản lý dạy học môn Vật lý theo hướng phát triển năng lực học sinh ở trường trung học cơ sở 29

1.4. Các yếu tố ảnh hưởng tới việc quản lý dạy học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực 38
1.4.1. Yếu tố chủ quan 38
1.4.2. Yếu tố khách quan 39
Tiểu kết chương 1 41
Chương 2: THỰC TRẠNG DẠY HỌC VÀ QUẢN LÝ DẠY HỌC MÔN VẬT LÝ THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ HUYỆN NINH GIANG TỈNH HẢI DƯƠNG 42
2.1. Vài nét về địa bàn, khách thể nghiên cứu 42
2.1.1. Khái quát về vị trí địa lý, tình hình dân cư, đặc điểm kinh tế và xã hội của huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương 42
2.1.2. Khái quát chung về giáo dục trung học cơ sở huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương ... 43
2.1.3. Khái quát về khảo sát thực trạng 44
2.2. Thực trạng về hoạt động dạy và học theo hướng phát triển năng lực ở trường trung học cơ sở huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương 45
2.2.1. Đánh giá chung về việc thực hiện các khâu của quá trình dạy học bộ môn vật lý theo hướng phát triển năng lực học sinh 45
2.2.2. Thực hiện các khâu kỹ thuật dạy học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực học sinh 47
2.3. Thực trạng quản lý dạy học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực của học sinh 62
2.3.1. Thực hiện các nội dung quản lý dạy học môn vật lýtheo hướng phát triển năng lực 62
2.3.2. Quản lý đổi mới phương pháp dạy học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực học sinh 65
2.3.3. Quản lý hoạt động học tập môn vật lý hướng vào phát triển năng lực học sinh 67
2.3.4. Quản lý việc xây dựng và sử dụng cơ sở vật chất, các trang thiết bị dạy học môn vật lý phục vụ cho việc dạy học phát triển năng lực học sinh 70
2.3.5. Ảnh hưởng của các yếu tố đến quản lý dạy học theo hướng phát triển năng lực học sinh 72

2.3.6. Đánh giá chung thực trạng quản lý dạy học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực của học sinh 74
Tiểu kết chương 2 76
Chương 3: BIỆN PHÁP QUẢN LÝDẠY HỌC MÔN VẬT LÝ THEO HƯỚNG PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ HUYỆN NINH GIANG, TỈNH HẢI DƯƠNG 78
3.1. Nguyên tắc đề xuất các biện pháp quản lý 78
3.1.1. Nguyên tắc đảm bảo tính mục tiêu 78
3.1.2. Nguyên tắc đảm bảo tính hệ thống 78
3.1.3. Nguyên tắc đảm bảo tính kế thừa 79
3.1.4. Nguyên tắc đảm bảo tính thực tiễn 79
3.1.5. Nguyên tắc đảm bảo tính khả thi 80
3.2. Một số biện pháp quản lý dạy học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực ở trường trung học cơ sở huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương 80
3.2.1. Nâng cao nhận thức cho cán bộ quản lý, giáo viên về dạy học theo hướng phát triển năng lực học sinh 80
3.2.2. Đẩy mạnh việc bồi dưỡng và tự bồi dưỡng trình độ chuyên môn, nghiệp vụ và kỹ năng dạy học phát triển năng lực học sinh cho giáo viên vật lí 82
3.2.3. Đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy học môn vật lí theo hướng phát triển năng lực học sinh 84
3.2.4. Khai thác có hiệu quả các nguồn kinh phí đầu tư cho cơ sở vật chất, phương tiện trang thiết bị dạy học dành cho dạy học môn vật lí theo phát triển năng lực học sinh 86
3.2.5. Kiểm tra, đánh giá, rút kinh nghiệm kịp thời việc quản lý, kiểm tra, thi môn vật lí theo hướng phát triển năng lực học sinh 88
3.3. Mối quan hệ giữa các biện pháp đã đề xuất 89
3.4. Khảo nghiệm nhận thức về tính cần thiết và tính khả thi của các biện pháp đã đề xuất 90
3.4.1. Mục đích khảo nghiệm 90
3.4.2. Khách thể khảo nghiệm 91

3.4.3. Phương pháp khảo nghiệm 91
3.4.4. Nộidung khảo nghiệm..... 91
3.4.5. Kết quả khảo nghiệm mức độ cần thiết và mức độ khả thi của các biện pháp đề xuất 91
Tiểu kết chương 3 93
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ..... 95
TÀI LIỆU THAM KHẢO..... 99
PHỤ LỤC..... 102

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

Chữ viết tắt	Chữ viết đầy đủ
BP:	Biện pháp
ĐLC:	Độ lệch chuẩn
ĐTB:	Điểm trung bình
HS:	Học sinh
TT:	Thứ tự

DANH MỤC BẢNG, BIỂU ĐỒ, SƠ ĐỒ

Bảng

Bảng 2.1. Thực hiện các khâu của quá trình dạy học bộ môn vật lý theo hướng phát triển năng lực học sinh 45
Bảng 2.2. Thực hiện phương pháp dạy học phát triển năng lực học sinh 48
Bảng 2.3. Thực hiện các hình thức tổ chức dạy học phát triển năng lực học sinh 51
Bảng 2.4. Thực hiện kiểm tra, thi, đánh giá kết quả môn vật lý theo chuẩn đầu ra 54
Bảng 2.5. Đánh giá của giáo viên về năng lực thực hiện hoạt động học tập môn vật lý của học sinh..... 56
Bảng 2.6. Thực hiện các nội dung quản lý dạy học môn vật lý 63
Bảng 2.7. Quản lý việc đổi mới phương pháp dạy học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực học sinh 65
Bảng 2.8. Quản lý hoạt động học tập môn vật lý hướng vào phát triển năng lực học sinh 68
Bảng 2.9. Quản lý việc xây dựng và sử dụng cơ sở vật chất, các trang thiết bị dạy học môn vạt lý phục vụ cho việc dạy học phát triển năng lực học sinh 70
Bảng 2.10. Mức độ ảnh hưởng của các yếu tố đến quản lý dạy học theo hướng phát triển năng lực học sinh 72
Bảng 3.1. Kết quả khảo nghiệm mức độ cần thiết và mức độ khả thi của các biện pháp để xuất 91

Biểu đồ:

Biểu đồ 2.1. Tổng hợp kết quả giải bài tập vật lýlớp 8 59
Biểu đồ 2.2. Tổng hợp kết quả giải bài tập vật lý lớp 9 59
Biểu đồ 2.3. Tổng hợp thực trạng việc dạy và học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực 60
Biểu đồ 2.4. Tổng hợp kết quả đánh giá thực trạng quản lý dạy học môn vật lý theo hướng phát triển năng lực của học sinh 74

Sơ đồ:

Sơ đồ 3.1: Quan hệ giữa các biện pháp đề xuất nâng cao hiệu quả quản lý dạy học môn vật lý ở các trường trung học cơ sở huyện Ninh Giang, tỉnh Hải Dương 90

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

1.1. Về mặt lý luận

Dạy học phát triển năng lực, phẩm chất người học là một xu hướng tất yếu của giáo dục Việt Nam và của các nước trên thế giới hiện nay. Chính vì tầm quan trọng của việc dạy học theo hướng phát triển năng lực thực tiễn của người học, nên gần đây có nhiều tác giả cả trong nước và ngài nước tập trung nghiên cứu, làm sao cho việc chuyển hóa các kiến thức trở thành năng lực của người học.

Chương trình giáo dục mới hướng tới việc dạy học tích hợp và phân hóa, mục đích cao nhất là nhằm phát triển năng lực cho người học. Đã có nhiều công trình nghiên cứu về vấn đề này và Bộ giáo dục đã giúp giáo viên làm quen với định hướng mới. Ví dụ Tài liệu tập huấn (lưu hành nội bộ) dạy học và kiểm tra đánh giá kết quả học tập theo định hướng phát triển năng lực học sinh môn vật lý, hóa học, sinh học, công nghệ…cấp trung học cơ sở. Như vậy việc dạy học tích hợp, liên môn, trải nghiệm sáng tạo hình thành và phát triển năng lực của học sinh đã hình thành và trở thành chủ đạo trong chương trình giáo dục mới.

Khung năng lực của học sinh trung học cơ sở, trung học phổ thông đã được xác định, định hướng tích hợp các môn học dần được hình thành, còn lại là liều lượng, tỷ lệ tích hợp thế nào ở mỗi cấp học. Bước đầu đã có 9 năng lực chung được xác định với học sinh trung học cơ sở là: năng lực tự học, năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo, năng lực quản lý, năng lực giao tiếp, năng lực hợp tác, năng lực sử dụng công nghệ thông tin, năng lực sử dụng ngôn ngữ, năng lực tính toán và 27 năng lực chuyên biệt đối với môn vật lí nói riêng.

Cũng như các bộ môn khác trong nhà trường phổ thông, môn vật lý là bộ môn khoa học thực nghiệm với phương pháp nghiên cứu chủ yếu là đi từ thực quan sinh động đến tư duy trừu tượng. Vì vậy trong giờ dạy vật lý nếu người thầy không tìm cách tổ chức một giờ học sao cho hợp lý, sinh động hấp dẫn…thì rất khó lôi cuốn được học sinh và phát triển năng lựcsáng tạo cho học sinh.

Nhiệm vụ hoạt động dạy học của giáo viên là “khai phóng” các năng lực ở mỗi học sinh.

1.2. Về mặt thực tiễn

Lâu nay việc dạy học từng bước được đổi mới theo hướng phát huy năng lực người học, chuyển từ cách dạy truyền thống sang cách dạy theo hướng phát triển năng lực người học. Tuy nhiên, việc thay đổi cách dạy, phương pháp dạy học, các